

Preek over Psalm 42 en 43 – Aangevochten geloof (Ds. J.C.Schaeffer)

Voorzang: Gezang 32, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Gezang 32, 3. 4 en 5

Wetslezing

Zingen: Gezang 100, 4. 5 en 6

Gebed om het licht van de Geest

Schriftlezing: Psalm 42 en 43 en Mattheus 27,39-50

Zingen: Psalm 42, 1. 5. 6 en 7

Verkondiging van Psalm 42 en 43

Zingen: Psalm 43, 3. 4 en 5

Dankzegging en voorbede

Collecte

Zingen: Gezang 284

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

In Ps. 42/3 is een mens in gesprek met zichzelf.

Dat merk je vooral in 42,6 en 12 en 43,5.

Het refrein: *Wat buigt gij u neder, mijn ziel, en zijt gij onrustig in mij?*

De dichter praat met zichzelf..

Misschien heeft hij ook wel niemand anders om mee te praten.

Uit 42,7 blijkt wel, dat hij ver van huis is en ver van zijn volk.

Hij bevindt zich ergens in een woest gebied buiten Kanaän in het Libanongebied.

En misschien is daar in de eenzaamheid van de nacht dit lied wel geboren.

Duidelijk is in ieder geval wel, dat het nacht is in zijn leven.

Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt gij onrustig in mij?

Dat wijst op grote verslagenheid en onrust.

Verslagenheid – het lukt hem niet meer om het verdriet, wat dat ook geweest mag zijn, manmoedig te dragen.

Hij laat het hoofd hangen.

Hij kan er niet meer tegenop.

En daar komt dan nog de onrust bij.

Onrust – wat betekent dit toch allemaal?

Wat moet hij van zijn benarde situatie denken?

Hoe valt het allemaal te rijmen met zijn geloof?

Want God is er toch?

Waarom doet God dan niets?

Waarom laat God toe dat hij het zo moeilijk heeft?

Of is God hem uit het oog verloren?

Vragen!

Martelende vragen!

Aangevochten geloof!

Maar 't komt er wel op aan om goed te luisteren.

Vooraf te luisteren naar de toon!

Hoe worden de vragen gesteld?

Opstandig?

Verwijtend?

Vol twijfel?

Nee, allerminst.

Zijn vragen vloeien voort uit een rotsvast vertrouwen op God.

Ze worden naar buiten geperst uit een hart vol vurige liefde tot God.

Het grote verdriet in zijn leven drijft hem niet bij God weg.

Maar het verinnigt zijn verlangen naar de HERE.

Hoe aangevochten ook – er bij hem wel sprake van geloof!

Zijn vijanden houden niet op hem te treiteren: *Zeg, waar is nu die God van jou?*

Wat heb je aan Hem als je Hem nodig hebt?

Maar dat weekt hem niet los van de HERE.

Dan is zijn reactie niet: *Ze hebben nog gelijk ook!*

Nee, dan gaat hun spot hem door merg en been (vs. 11).

Dat ze dit durven zeggen van zijn God, de levende God (vs 3), zijn rots (vs 10), de God van zijn jubelende vreugde (43,4), zijn Verlosser (42,6.12; 43,5).

Niets wijst erop dat hij God vaarwel zegt.

Maar daarom is zijn verdriet nog wel ontzettend groot!

We weten niet wat er precies aan de hand is.

Er ligt zogezegd een sluier van tranen over het leed van de dichter.

Duidelijk is wel, dat hij ver van Jeruzalem is.

Ver van de tempel, waar het hart slaat van de dienst aan God.

Ik denk dat de dichter een bijzondere functie had in de eredienst in de tempel.

Want in 42,5 denkt hij eraan terug hoe hij bij feestelijke gelegenheden vóór de mensen uit naar het huis van God schreed.

Misschien was hij zelf wel één van de Korachieten uit het opschrift.

Die Korachieten vormden een familietak van de stam van Levi.

En ooit had David aan de Korachieten opgedragen om de koorzang te verzorgen als Salomo de tempel had gebouwd.

Zij behoorden tot de bevoorrechte Israëlieten, die dag en nacht in de tempel in Gods onmiddellijke nabijheid mochten verkeren.

Maar deze man moet dat voorrecht schrijnend missen.

Om de één of andere reden is hij mijlenver van Jeruzalem in het hoge noorden verzeild geraakt.

Maar o, wat verlangt hij terug.

Wat is zijn leven leeg en zinloos nu hij niet bij God in de tempel kan zijn.

Hoor hem zuchten (vs. 2v):

*Zoals een hinde die naar waterbeken smacht,
zo smacht mijn ziel naar U, o God.
Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God;
wanneer zal ik komen
en voor zijn aangezicht verschijnen?*

Wanneer zal hij weer in de tempel zijn?

Wanneer zal hij weer samen met zijn familie en zijn volk bij God mogen komen?

Om samen met hen zijn God te bejubelen?

Hoort u, hoe deze mens schreeuwt naar God?

En merkt u ook, dat deze klacht in wezen een belijdenis is?

Aangevochten geloof.

Maar wel aangevochten gelóóf!
De vijanden treiteren (vs. 4): *Waar is uw God?*
Úw God – dat is nog venijniger dan de vraag: *waar is God?*
Nee, waar is úw God?
Jullie hadden toch zo'n band met elkaar?
Hij was toch zo'n grote steun voor jou?
Waar is nu die God van jou?
Hij laat je maar mooi in de steek.
Het is dezelfde vraag die aan Jezus gesteld werd toen Hij aan het kruis hing.
Als het verdriet je treft is Hij nergens!

Maar dat wéigert deze man te geloven.
Zo is God niet.
Zijn God is de lévende God.
Daar kan geen spotter of Godloochenaar hem van afbrengen.

Maar juist daarom doet het zo'n pijn als God de grote afwezige lijkt.
Een dóde God laat geen leegte achter.
Maar hij míst God.
En daarmee het doel van zijn leven.

Hoort u wel, hoe zijn klacht eigenlijk een rijke belijdenis is?
Dat ín zijn verdriet de HEERE het voorwerp van zijn vertrouwen blijft?
De spot van de vijanden vindt bij hem totaal geen weerklank.
Met heimwee denkt hij terug (vs. 5) aan de tijd dat hij samen met Gods gemeente in Gods huis het ene lied na het ander zong.
Hij voorop!
Wat zou hij er niet voor willen geven om dat opnieuw mee te maken.

Hij zegt niet: *Hoe ben ik ooit zo stom geweest!*
Want Hij laat me nu maar mooi in de puree zitten.
Nee, hoe beroerd zijn situatie ook is, hij zou zo weer mee willen doen.

Alleen, z'n tranen zitten hem zo hoog.
Hoor maar wat hij zegt in vs. 6.
Hoop op God, zegt hij tegen zichzelf, *want ik zal Hem nog loven.*
Vindt u dat niet ontroerend?
Als je goed luistert hoor je a.h.w. hoe zijn keel is dichtgeknepen.
Eigenlijk zou hij nú al wel zijn God willen loven en prijzen.
Want Hij is het zo waard!
Maar het lukt hem niet zo goed.
En toch – dat staat voor hem vast – hij zal weer zover komen.
Hoop op God, zo houdt hij zichzelf voor.
Want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God.

Zo is vs. 6 een moment van rust in de psalm.

Maar onmiddellijk laait de geloofsstrijd weer op.
Het is naar het leven getekend.
U kent dat misschien ook wel in uw eigen leven.
Dat u tot rust komt, maar dat soms zomaar de vragen weer de kop opsteken.
Juist omdat de dichter weer aan God denkt, begint het weer in hem te gisten.

Hij ziet of hoort in zijn nabijheid hoe een riviertje met veel geweld naar beneden stort.
Het lijkt alsof het water zomaar over hém heen komt razen!
Meteen wordt dit voor hem het beeld van zijn eigen situatie.
Al uw baren en golven slaan over mij heen (42,8).

Dat is heel typisch gezegd: *al úw baren en golven slaan over mij heen!*
De vijanden hoonden: *Waar is uw God?*
Hij laat je maar mooi zitten!

De dichter zegt: *Ik kan mijn verdriet niet los zien van God zelf.*
Op één of andere wijze – hoe kan ik niet zeggen – maar op één of andere manier heeft God met mijn verdriet te maken.
Niet dat hij zich van schuld bewust is.
Dat blijkt wel uit zijn uitroep: *Doe mij recht, o God, en voer mijn rechtsgeding tegen een volk zonder godsvrucht; doe mij ontkomen aan de man van bedrog en onrecht* (43,1).

Maar toch, dat hij lijdt onder dat onrecht, dat kan hij niet los zien van Gods bestuur van zijn leven.
Hij gelooft niet in een onpersoonlijk, kil noodlot, waar zelfs God niets aan kan veranderen.
Nee, hij gelooft dat voorspoed en tegenslag hem niet bij geval overkomt.

Niet toevallig...
Niet bij geval...
Herkent u die woorden?
Ze staan in Zondag 10 van de Catechismus.
Tot op vandaag is dat de belijdenis van veel gelovigen geweest.
Toen die slag in hun leven viel, die felle pijn, dat plotselinge verdriet waartegen geen hulp opgewassen bleek, toen konden zij niet aanvaarden, dat dat domweg te wijten was aan een speling van het lot.
Een fataal gebeuren, waar je niet tegen aan kunt praten, omdat het bij wijze van spreken in de sterren geschreven stond.
Omdat het zo heeft moeten zijn.

Velen dachten en denken wel zo.
Maar deze theorie is zó onbarmhartig,
timmert zó alle ramen dicht,
werpt de mens zó op zichzelf terug,
dat dát het antwoord op de pijn die ons treffen kan, niet kán en niet mág zijn.
En zo vonden velen troost in de gelóófsbelijdenis, dat alle dingen niet bij geval, maar van Gods vaderlijke hand ons toekomen.
Denk erom, het gaat om een gelóófsbelijdenis.
Dat is wat anders, dan een verklaring die de zaak doorzichtig en begrijpelijk maakt.
Nee, het gaat om een gelóófsbelijdenis!
Bij al hun verdriet vonden velen er troost in, dat ook God – op de één of andere manier, al wisten ze beslist niet hoe – de hand had in hun verdriet.
Al úw baren en golven slaan over mij heen!

Bij de dichter van Ps. 42/3 lopen duidelijk twee dingen door elkaar.
Aan de ene kant bepleit hij bij God zijn recht tegenover zijn vijanden.
En hij roept God op in zijn rechtszaak zijn advocaat te zijn.
En tegelijk beseft hij, dat God bij zijn verdriet betrokken is.

Maar juist daarom komt de dichter ook niet tot fatalistische berusting, waarin hij alles maar over zich heen láát komen.
Nee, met God is te prátén over wat ons overkomt.
Hij klampt God aan zoals een drenkeling zich aan een rots vastklampt (42,10).

Omdat Gód met zijn verdriet te maken heeft, kan hij er ook met God over praten.
En hij vraagt God: *Waarom? Waaróm?*
God, ik begrijp u niet!
Ik kan u niet volgen op de wegen, die u met mij gaat.

Er zijn mensen, die zeggen dat je zoiets aan God niet vragen mag.
Ik denk aan de woorden van een lied, dat door vele christenen graag gezongen wordt:

*Leer mij volgen zonder vragen.
Vader, wat jij doet is goed.
Leer mij slechts het heden dragen
met een rustig, kalme moed.
Schijnen mij uw wegen duister,
zie, ik vraag u niet: waarom?*

Nu wil ik niet beweren, dat je zo'n lied nooit zingen kunt.
Misschien dat je na een intense strijd inderdaad zover komt.
Maar dat betekent niet, dat de strijd, de worsteling óók met de waaroms zondig en verkeerd is.
Of dat het zonde is als die strijd weer opblaait.
Heeft zelfs onze Heiland niet enorm geworsteld met het lijden, dat Hem werd opgelegd?
Ook daarin was Hij een mens precies als wij, dat Hij voor het lijden terugschrok.
Anders zou het voor Hem ook geen lijden geweest zijn.
En zelfs nadat God Hem in Gethsemané had duidelijk gemaakt, dat Hij er niet omheen kon, maar er doorheen moest, riep Hij nog aan het kruis – toen zijn vijanden ook Hém tartten: *Waar is nu uw God? –: Mijn God, mijn God, waaróm?*
Als een kind dát al niet meer aan zijn Váder vragen mag!

Maar net als op Golgotha klinkt dan ook deze dichter als een sarrende echo de spot van zijn vijanden in het oor (vs. 11): *En – waar blijft nu jouw God?*
Mooie Vader, hoor!
Je krijgt niet eens antwoord.

O, die hoon gaat de dichter door merg en been.
Juist omdat hij zijn God zo liefheeft.
Nee, hij begrijpt God niet.
Hij ziet geen lijn in Gods handelen.
Hij heeft geen antwoorden op de vragen, die de ongelovigen hem met schijn van recht stellen.
Zoals ook wij geen antwoord weten op zoveel vragen.
Waarom God het toelaat dat mensen van honger sterven in Afrika.
Of in de achterbuurten van de steden in Zuid-Amerika.
Of dat onschuldigen krimpens van pijn op de betonnen vloer van een martelcel in China liggen.
Of dat een lief kind van God wreed onrecht moet lijden.
Of ook waarom God het lijden niet uit ons leven weert.
Daar hebben we toch geen antwoord op?

Maar als ongelovigen dan op dit punt proberen de dichter los te weken van zijn God, heeft dit op hem een averechts effect.
Het brengt hem opnieuw (42,12) tot de belijdenis van zijn hoop.
Hij blijft belijden dat God te vertrouwen is.

Op grond waarvan?
Iemand heeft eens gezegd: *Het hart heeft redenen, die het verstand niet kent.*
De gelovige heeft zijn hart aan God verloren.

En daarom maken al die feiten, die lijken te bewijzen dat God niet bestaat of dat Hij geen macht heeft, uiteindelijk geen indruk op hem.

Hij kan die bewijzen niet ontzenuwen.

Hij heeft zelf teveel vragen.

En toch...

En toch blijft één ding voor hem als een rots boven water staan: dat God de levende God is.

Maar de enige die dat bewijzen kán is God zelf.

Zo komt hij in Ps. 43 tot zijn verzoek: *God, doe mij recht!*

Stel mij in het gelijk.

Mijn vijanden zeggen: God is nergens.

Of ze handelen alsof er geen God in de hemel is, die alle onrecht straft.

Maar God, zij hebben ongelijk.

Ik heb gelijk.

Géef mij gelijk!

Lever het bewijs door mij terug te brengen naar Jeruzalem, naar uw eigen huis (43,3).

Ja, zo concreet vraagt en smeekt de dichter.

Maar wilt u er op letten, dat het er de dichter ten diepste niet eens zozeer om gaat dat er een eind komt aan zijn verdriet?

Nee, waar hij het meeste last van heeft is de smaad, die Gód daarom wordt aangedaan.

Moeten aanhoren, dat je hier of tegenwoordig aan je God niets meer hebt.

Moeten meemaken hoe Vader in de hemel ijskoud wordt genegeerd, dood verklaard, voor een theorie gehouden.

Moeten leven in een wereld, die Hem in het groot en in het klein dagelijks op duizend manieren van zijn eer berooft: als Schepper, als Regeerder, als Vader, als Verlosser, als Rechter.

Dat onderging deze dichter als onderdrukking van de vijand (43,2).

Daarvoor ging hij in het zwart.

Kent u dat ook?

Kan uw hart daar ook om rouwen?

Heb jij daar wel eens verdriet van?

Dat Gód wordt bespot of gelasterd?

Dat er onware dingen over Hem worden gezegd?

Of, wat nog vaker gebeurt en wat nog erger is, dat God totaal wordt doodgezwegen – in de politiek, in de wetenschap, in het journaal, in de krant, in de dagelijkse gesprekken.

Doodgezwegen – alsof al vaststaat dat Hij niet bestaat.

Als een factor, waar je totaal geen rekening mee hoeft te houden.

Dat is het wat deze dichter in zijn verdriet nog het meeste raakt.

Dat kan hij nog het minst verdragen.

Dat anderen in zijn lijden aanleiding zien om God nog minder in tel te hebben.

Vandáár zijn smeekbede: *God, bewijs u zelf!*

Stop zelf mijn vijanden de mond.

Leg de aartsleugenaar uit de hel, dé vijand van Gods volk, het zwijgen op.

En breng mij terug in uw nabijheid om u te lóven!

Te lóven, o God, mijn God, de God van mijn jubelende vreugde.

En zo komt hij voor de derde keer tot de belijdenis van zijn vaste hoop. *Want ik zál Hem nog loven!*

Eens, temidden van allen die bij Hem horen, in zijn huis in Jeruzalem.

Ik zál Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God.

Het is duidelijk, dat deze psalm geboren is uit heimwee naar het oude Jeruzalem.

In het opschrift wordt het een leerdicht genoemd.

Je zou kunnen zeggen: een gebedsvoorbeeld om na te volgen.

Laten we God bidden of zijn Heilige Geest onze Leermeester wil zijn om dit gebed steeds meer tot het onze te maken.

Of Hij in ons wekken wil het innige verlangen naar het nieuwe Jeruzalem, dat straks van God uit de hemel zal neerdalen.

Dan zullen alle tranen van de ogen worden weggeveegd.

Dan zal het bewijs van Gods Vaderschap geleverd zijn.

Dan wordt aan allen, die deze psalm hebben nagebeden ten volle vervuld.

Want ik zal Hem vast weer gaan loven!

Mijn Verlosser en mijn God!

AMEN.